

ISSN 2226-2180

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ЗАПИСКИ

NOTES ON ART CRITICISM

Випуск 34

Київ – 2018

УДК 78
ББК 85(4 Укр)
М 65

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ЗАПИСКИ: Зб. наук. праць. Вип. 34. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2018. 357 с.

Збірник наукових праць «Мистецтвознавчі записки» має на меті висвітлення різноманітної історичної та теоретичної проблематики мистецтвознавства та культурології. Тематика статей пов'язана як із сучасною мистецькою практикою, так і з художньою культурою минулих епох. У статтях представлено широкий спектр мистецтвознавчої та культурологічної думки.

Видання розраховане на фахівців-дослідників, теоретиків і практиків мистецтва та культурології, викладачів, аспірантів та студентів гуманітарних навчальних закладів, а також на широкий загал усіх, хто цікавиться проблемами художньої культури.

Редколегія:

АФОНІНА О. С. – доктор мистецтвознавства, доцент (НАКККіМ) – *головний редактор*;
СТАНІСЛАВСЬКА К. І. – доктор мистецтвознавства, професор (НАКККіМ) – *заступник головного редактора*;
ЗОСІМ О. Л. – кандидат мистецтвознавства, доцент (НАКККіМ) – *відповідальний секретар*;
БІЛЬЧЕНКО Є. В. – доктор культурології, доцент;
БІТАЄВ В. А. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент Національної академії мистецтв України;
ВОЛКОВ С. М. – доктор культурології, професор;
ГЕРЧАНІВСЬКА П. Е. – доктор культурології, професор (НАКККіМ);
ГЛИВИНСЬКИЙ В. В. – доктор мистецтвознавства, доцент (США);
ЖУКОВА Н. А. – доктор культурології, доцент;
ЗУБАВІНА І. Б. – доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Національної академії мистецтв України;
КЛАУС КАЙЛ – доктор філософії в галузі мистецтвознавства, габілітований;
МАРТИНЮК Т. В. – доктор мистецтвознавства, професор;
МИЛЕНЬКА Г. Д. – доктор мистецтвознавства, професор;
МИХАЙЛОВА Р. Д. – доктор мистецтвознавства, професор;
ПЕТРОВА І. В. – доктор культурології, професор;
ПОГРЕБНЯК Г. П. – кандидат мистецтвознавства, доцент (НАКККіМ);
ПУЧКОВ А. О. – доктор мистецтвознавства, професор;
РЖЕВСЬКА М. Ю. – доктор мистецтвознавства, професор;
РОМАНЕНКОВА Ю. В. – доктор мистецтвознавства, професор;
ФЕДОРУК О. К. – доктор мистецтвознавства, професор, дійсний член Національної академії мистецтв України;
ЧЕКАН Ю. І. – доктор мистецтвознавства, доцент;
ЧЕПАЛОВ О. І. – доктор мистецтвознавства, професор;
ШАК Т. Ф. – доктор мистецтвознавства, професор (Росія);
ШКОЛЬНА О. В. – доктор мистецтвознавства, с.н.с.;
ШУЛЬГІНА В. Д. – доктор мистецтвознавства, професор (НАКККіМ).

Затверджено

Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015, № 1021

як фахове видання з культурології та мистецтвознавства

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151 є фаховим виданням зі спеціальностей: культурологія; аудіовізуальне мистецтво та виробництво; образотворче мистецтво; декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво; сценічне мистецтво

Збірник наукових праць "Мистецтвознавчі записки" індексується в міжнародних базах даних: *International Impact Factor Services; Google Scholar; Journals Impact Factor; BASE; InnoSpace; Scientific Indexing Services Science Index (PIHC)*

Друкується за рішенням Вченої ради
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
протокол № 4 від 27 листопада 2018 р.

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

Свідоцтво: КВ № 21135-10935ПР
від 08.12.2014 р.

© Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв, 2018
© ТОВ "ІДЕЯ ПРИНТ", 2018
© Автори, 2018

11. Ogrenich, N. & Markova, E. (Eds.). (1998). Odessa Conservatory: glorious names, new pages. Odessa: Astroprint [in Russian].
12. Oleynikova, Iu. (2010). Biedermeier and his manifestations in vocal music of the 19th and 20th centuries. Extended abstract of candidate's thesis. Odessa, [in Ukrainian].
13. Chuprina, N. (2013). Stylistics of Biedermeier in piano creativity of the XIX century. Extended abstract of candidate's thesis. Odessa, [in Ukrainian].
14. Götz, F. (1958). Die Zauberflöte in der Inszenierung Walter Felsensteins an der komischen Oper Berlin 1954. Berlin: Henschelverlag [in Germany].
15. Łobaczewska S. (1977). Beethoven. Kraków: PWM [in Polish].

УДК 784.1.087.68(477.85)''18/19''(075.8)

Ярошенко Ірина Володимирівна,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри методики
музичного виховання та диригування
Навчально-наукового інституту мистецтв
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
yaroshenko_roman@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0097-5276

НАПРЯМКИ ТА СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ БУКОВИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Мета статті – розглянути та охарактеризувати напрямки та специфіку професійної музичної культури, які відбувалися на Буковині у другій половині ХХ століття. *Методологія дослідження* полягає в застосуванні матеріалів, які характеризують динаміку розвитку тенденцій, що сприяли розвитку музичної культури та творчого доробку тих митців, які їх визначали своєю діяльністю. *Наукова новизна* роботи полягає в тому, що вперше досліджено характерні особливості діяльності митців Буковини другої половини ХХ століття в різних його складових: композиторська творчість, громадська, диригентсько-хорове виконавство, тобто тих здобутків, що сприяли відродженню та розвитку професійно-виконавських і культурно-просвітницьких традицій Буковини. *Висновки.* В результаті дослідження виявлено, що специфіка розвитку професійної музичної культури Буковини у другій половині ХХ століття відбувалися під безпосереднім впливом тих тенденцій, які визначили його спрямованість на західноукраїнських землях. Узагальнені результати творчої діяльності буковинських митців у таких її складових, як композиторська, концертно-виконавська, диригентсько-хорова; їх мистецьких здобутків у проекції на загальну картину історичного буття українського музичного мистецтва. Охарактеризовано культурно-історичний розвиток музичної культури на Буковині другої половини ХХ-го століття. Акцентується увага на проблематиці, яка присвячена висвітленню низки питань, що стосуються аспектів професійної музичної культури Буковини, зокрема вокально-хорового мистецтва та яскравих постатей, якими вона представлена.

Ключові слова: мистецтво, Буковина, музична культура, диригентсько-хорова діяльність.

Ярошенко Ирина Владимировна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования Учебно-научного института искусств Прикарпатского национального университета имени Василия Стефанюка

Направления и специфика профессиональной музыкальной культуры Буковины второй половины XX века

Цель статьи – рассмотреть и охарактеризовать направления и специфику профессиональной музыкальной культуры, происходившие на Буковине во второй половине XX века. **Методология исследования** заключается в применении материалов, характеризующих динамику развития тенденций, способствовали развитию музыкальной культуры и творчества тех художников, которые их определяли своей деятельностью.

Научная новизна работы заключается в том, что впервые исследованы характерные особенности деятельности художников Буковины второй половины XX века в разных его составляющих: композиторское творчество, общественная, дирижерско-хоровое исполнительство, то есть тех достижений, которые способствовали возрождению и развитию профессионально-исполнительских и культурно-просветительских традиций Буковины. **Выводы.** В результате исследования выявлено, что специфика развития профессиональной музыкальной культуры Буковины во второй половине XX века происходила под непосредственным влиянием тех тенденций, которые определили его направленность на западноукраинских землях. Обобщенные результаты творческой деятельности буковинских художников в таких ее составляющих, как композиторская, концертно-исполнительская, дирижерско-хоровое; их художественных достижений в проекции на общую картину исторического бытия украинского музыкального искусства. Охарактеризованы культурно-историческое развитие музыкальной культуры на Буковине второй половины XX века. Акцентируется внимание на проблематике, которая освещает ряд вопросов, касающихся аспектов профессиональной музыкальной культуры Буковины, в частности вокально-хорового искусства и ярких фигур, которыми она представлена.

Ключевые слова: искусство, Буковина, музыкальная культура, дирижерско-хоровая деятельность.

Yaroshenko Iryna, PhD of Arts, Associate Professor of the Methodology of Musical Education and Conducting of the Educational and Scientific Institute of Arts of the Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk

Directions and specificity of professional music culture of the book of the second half of the 20th century

The purpose of the article is to characterize and consider the directions and specifics of the professional musical culture that took place in Bukovina in the second half of the twentieth century. **The methodology** of the research is to apply materials that characterize the dynamics of the development of trends that contributed to the development of musical culture and the creative work of those artists who determined their activities. **The scientific novelty** of the work is that for the first time the characteristic features of the Bukovyna artists movement of the second half of the twentieth century in various components of it were studied: composer's work, public, conductor-choral performance, that is, those achievements that contributed to the revival and development of professional-performing and cultural-educational traditions of Bukovina. **Conclusions.** As a result of the study, it was discovered that the specificity of the development of the professional musical culture of Bukovina in the second half of the twentieth century took place under the direct influence of those trends that determined its orientation in the western Ukrainian lands. Generalized results of creative activity of Bukovina artists in its components, such as composer, concert performer, conductor-choir; their artistic achievements in projection into a general picture of the historical existence of Ukrainian musical art. The cultural and historical development of musical culture in Bukovina of the second half of the 20th century is characterized. The focus is on the issue of clarifying some issues related to the aspects of professional music culture in Bukovina, in particular, vocal-choral art and the bright figures that it presents.

Key words: art, Bukovina, musical culture, conductor-choral activity.

Актуальність теми дослідження. Аналізуючи основні напрямки і специфіку професійної музичної культури Буковини, слід зазначити, що вона прогресує розвиток музичного мистецтва в Західній Україні та має постійну тенденцію до зростання. Досить важливим є дослідження впливів української хорової культури другої половини ХХ століття на активізацію мистецького життя Буковини та зростання в ньому професійно-виконавських і культурно-просвітницьких традицій та яскравих постатей, якими вона представлена. Але актуальність дослідження зумовлена недостатнім вивченням творчої діяльності відомих буковинських митців і професійного, особливо вокально-хорового виконавства на Буковині в цілому, необхідністю використання досвіду музикантів у сучасних умовах.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика, пов'язана з професійною музичною культурою Буковини, розглядалася багатьма музикознавцями, але найбільш вагомими виявилися здобутки, в яких увага дослідників була зосереджена на вивченні процесів виокремлення національних ознак музичної культури порівняно з іншими традиціями, що мали вплив на неї. Позитивний досвід у цьому напрямку демонструють наукові розробки, присвячені аналізу творчості тих, хто розбудовував українську музичну історію на теренах Західної України в умовах, коли території тривалий час перебували під диктатом радянської ідеології. Про що свідчать праці М. Білинської, Ю. Булки, Й. Волинського, Р. Горака, І. Гриневецької, К. Демочко, М. Загайкевич, Л. Кияновської, М. Черепанина, Ю. Ясіновського. Але на сьогодні немає досліджень, які б системно і цілісно відтворювали протікання культурологічного процесу у цьому ареалі, і зокрема його складової – музичної творчості. Посилує необхідність більш предметного вивчення буковинської культури наявність чисельної кількості яскравих постатей, якими вона представлена, особливо у другій половині ХХ століття.

Мета статті – розглянути та охарактеризувати напрямки та специфіку професійної музичної культури, які відбувалися на Буковині у другій половині ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. У 50-60-х роках національна культура України була під ярмом радянського режиму. В цілому, як наука, так і культура були заполітизовані марксистсько-ленінськими ідеями. І хоча деякі форми світської культури розвивалися, однак, вони були проникнуті комуністичною ідеологією. Церковна хорова музика практично не мала свого розвитку в зв'язку з тим, що права церкви були вкрай обмежені. Вона розцінювалась як релігійно ворожа пропаганда тодішньому суспільному ладу і державним законом була суворо заборонена.

Незважаючи на історичні обставини, які склалися в краю, Буковина вважається «однією з музично-пісенних республік України, бо дала країні не одного визначного композитора і співака» [1, 213]. Цьому сприяла традиційна співучість мешканців буковинського краю, багатство усної пісенної творчості. У 1940 р. у Чернівцях створено обласну філармонію, відкрито обласний Будинок народної творчості, музучилище, дитячу музичну школу, які по війні відновили свою діяльність. У повоєнний час тут засновано культосвітне

училище, відкрито музичне відділення при педучилищі, Палац культури, Будинок учителя, а в населених пунктах області – клуби і Будинки культури та ін., хоча професійний їхній розвиток був на досить примітивному рівні. Репертуар складався виключно з творів, які диктувала радянська система [8, 52].

Позбавлений національної державності, український народ упродовж віків підтримував свою ідентичність виключно засобами культури. За умов недостатньої її захищеності й соціальної структурованості саме на особистісно-авторські начала припадала більша частка відповідальності за невмирущість національної культурної традиції. Тому певне коло видатних діячів в українській культурі має виразне інституціональне значення.

У повоєнні роки при обласній філармонії починають діяти симфонічний оркестр, пропагуючи класичну та народну музику, згодом – камерний оркестр, різні вокально-інструментальні ансамблі: «Червона Рута», «Смерічка», «Жива вода», «Черемош», дует «Писанка». З'являються заслужені артисти України – солісти-вокалісти філармонії Сіді Таль, О. Добрянська, Н. Каплієнко, О. Савчук, дует скрипалів – П. Чоботов і Л. Шапко, соліст-інструменталіст І. Кавацюк та інші. Особливо відзначався серед буковинських виконавців Назарій Яремчук (1951–1995) – видатний український естрадний співак, народний артист України, лауреат державної премії ім. Тараса Григоровича Шевченка (посмертно). Як щирий патріот України Назарій Яремчук самовіддано служив українському пісенному мистецтву, займав активну громадську позицію, палким словом з естради закликав український народ до єдності, до зміцнення незалежної України.

Великий вклад у розвиток музично-пісенного мистецтва Буковини внесли композитори краю. Освоюючи багатий пласт народних пісень, вони створили ряд визначних музичних творів. Зокрема, тут працював у 40-х – на початку 50-х років композитор Богдан Крижанівський (1894–1955) [4, 186], який написав чимало пісень, музику до 33 вистав Чернівецького облмуздрамтеатру, до кінофільмів, зокрема до фільму «Земля» за твором О. Кобилянської.

Одним з основоположників сучасної української естрадної пісні став композитор Володимир Івасюк (1949–1979 рр., уродженець м. Кіцманя, син відомого письменника М. Івасюка). За свої 30 літ, які відвела йому доля, він написав більше 100 пісень, які полюбилися мільонами шанувальників його таланту в Україні і поза її межами – від Японії до Канади. Серед них – «Червона рута», «Водограй», «Я піду в далекі гори», «Пісня буде поміж нас», «Мила моя», «Балада про дві скрипки», «Мелодія» та інші на слова українських поетів Д. Павличка, М. Ткача, М. Івасюка, Д. Луценка, Р. Братуня, Р. Кудлика та інші, а також на власні слова. Ним зібрано і оброблено десятки народних мелодій («Ой, упала гонта», «Чом дуб не зелений» та ін.), що поповнили музичну скарбницю нашого народу.

«Минуло майже чверть століття, як не стало Івасюка. Проте його пісні лунають в Україні. Адже саме вони, на мою думку, можуть знайти відгук у серцях та душах молодих людей, сформувати в них відчуття краси й любові до рідної землі, яку так натхненно співав Івасюк у своїх шедеврах – «Баладі про

мальви», «Пісні про тебе», у «Літі пізніх жоржин», а надто – в «Червоній руті», «Водограю»... Як треба цих пісень сьогодні! Як треба, щоб молодь знала більше про Володимира Івасюка – легенду української пісні, надзвичайно працювиту, шляхетну людину. Настав час глибшого розуміння його творчості, його місця в історії України» [7, 58].

Екзистенційно важливо для української культури, що В. Івасюк у своїй творчості проймався тими ж проблемами, які намагалися розв'язати діячі української культури протягом XIX–XX століть. Його хвилювала актуальна проблема українського солідаризму, культурної інтеграційності. Отже, Володимир Івасюк в українській культурі останньої чверті XX ст. продовжував ідейний і мистецький зв'язок кількох поколінь української інтелігенції. Своєю працею він разом з іншими перетворював велику народну традицію в модальність української модерної культури.

Успіх пісенної творчості буковинських композиторів багато в чому залежать від зв'язку з народною піснею, її творчим переосмисленням, збереженням в основі традиційної мелодики. Звичайно, розвиваючись у попередні десятиліття в умовах тоталітаризму, музичне мистецтво Буковини, його творці і носії постійно перебували під строгим ідеологічним контролем компартійних органів. Відхилення за визначені ідеологічні рамки, явна чи сфальсифікована причетність до українського національно-визвольного руху мали своїм наслідком – переслідування. Зокрема, зазнавали такого впливу і співаки Буковинського ансамблю пісні і танцю, який був основною базою для розвитку професійно-хорового виконавства на Буковині та мав вирішальний вплив на формування музичного життя в краї та національно-культурне відродження українського мистецтва. Організатором його був збирач пісенного фольклору, буковинський композитор Григорій Шевчук, який разом із відомим хормейстером заслуженим артистом України Василем Міньком очолили цей колектив у 1944 році. За час свого існування ансамбль з успіхом виступав з концертами не лише по Україні, але й за її межами. За роки своєї творчої діяльності у Буковинському ансамблі створилися відомі пісні Б. Крижанівського «Пісня про Олексу Довбуша», Г. Шевчука «Гей, піду я на Черемош», С. Сабадаша «Пісня з полонини», «Марічка», А. Кушніренка «Ранок Верховини», «Зореслава» та ін. Починаючи з 1950 р., художніми керівниками Буковинського ансамблю були: Петро Лисоконь, Георгій Реутський, Сергій Трофимов, Петро Окрушко, Алла Серебрі, Петро Ємець [4, 187]. З 1962 року ансамбль очолив випускник Львівської консерваторії, потім визначний український професійний диригент, композитор, фольклорист, педагог, громадський діяч, народний артист України, професор Андрій Кушніренко. У роботі з хоровим колективом А. Кушніренко культивував академічну манеру співу, яка базується на основі виконавських хорових традицій, творчості українських композиторів М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця, С. Людкевича [8, 92]. Концертна діяльність заслуженого академічного Буковинського ансамблю пісні і танцю під орудою А. Кушніренка користувалася успіхом не лише на Україні, але й за її межами. Знаковою подією для колективу стала постановка одноактної народної опери «Буковинська

весна» муз. А. Кушніренка, лібрето А. Добрянського (1968 р.), а також вокально-хореографічних обрядових сцен з циклу «Пори року»: «Весна-красна», «Обжинки». «Щедрий вечір, добрий вечір», весільний обряд «Стелися барвінку», концертні програми з хорових творів С. Воробкевича (1993 р.) та духовної музики композиторів-класиків (1994 р.) [8, 92].

Особливе місце в розвитку професійно-хорового виконавства 60-90-х років ХХ ст. на Буковині становлять спадщина буковинських композиторів та діяльність професійно-хорових колективів, які сприяли духовному оздоровленню нації та формуванню свідомого молодого покоління, активних борців за державну самостійність України і відіграли помітну роль у процесі національного відродження українського мистецтва.

Діяльність буковинських митців носила подвижницьких характер. В умовах асиміляційної політики влади, постійного наступу на рідну мову й культуру їх праця ставала осередком національного життя.

У радянський період музична культура на Буковині була заполітизована тодішньою ідеологією, репертуар художніх колективів складався з творів, які пропагували комуністичні ідеї. Та попри всі складності в розвитку музичного мистецтва професійно-диригентське виконавство сприяло піднесенню культури буковинського краю. Динаміка змін, що відбувалися в хоровому репертуарі, складі виконавців та керівників, які очолювали художні колективи, свідчить про зростання їхнього професійного рівня. Отже, розвиток диригентського мистецтва на Буковині позитивно вплинув на зростання професійної культури та освіти в краї.

Чималий внесок у розвиток музично-пісенного мистецтва зробили композитори краю. Одним із перших композиторів Буковини в повоєнний період був хормейстер, фольклорист, педагог, громадський діяч Григорій Шевчук (1910–1990 р. м. Чернівці). Серед найбільш популярних стали його пісні «Пісня про Лукяна Кобилицю», «Гей піду я на Черемош», «Буковинські коломийки», «Як почую сопілочку», «Дівоча лірична» на слова Ю. Федьковича, П. Амбросія, М. Андрієвича. І. Кутеня, А. Добрянського та обробки народних пісень «Повилася павутина», «А Марія вареники чине», «Ой під калиною», «Ой на Кути доріженька», музика до вистав Чернівецького облмуздрамтеатру «Дністрові кручі», до спектаклю «Леся», обрядові пісні: «Нам щасливо живеться», «Весільна пісня», «До шлюбу». Хорові твори композитора виконувалися художніми професійними колективами: Державним заслуженим академічним ансамблем пісні і танцю, Державним заслуженим академічним Українським народним хором ім. Г. Верьовки та ін. [2, 44].

Професійний український композитор, диригент, педагог, фольклорист, громадський діяч, заслужений артист України Богдан Крижанівський (1894–1955 р. м. Чернівці). Займаючи посаду художнього керівника і водночас директора Чернівецької філармонії, він домігся повного укомплектування мистецьких колективів симфонічного оркестру та хореографічного ансамблю. У 1948 р. – директор Чернівецького музичного училища. Творчий доробок композитора охоплює майже всі жанри симфонічної, камерної театральної та хорової музики. Ним створена музика до 150 вистав, 5 музичних комедій, дві

симфонії, дві симфонічні поеми, понад 49 романсів, пісень, 20 хорових творів, інструментальні твори. Оперети: «Мокадо», «Король з невидимого острова», «Із-за гори кам'яної», сюїта на буковинські теми, два концерти для фортепіано з симфонічним оркестром, музика до кінофільмів: «Поблизу Диканьки», «Над Дніпром», «Чорний барон», «Земля» та інші, незавершена опера «Богдан Хмельницький» [2, 44].

Серед відомих професійних митців, композиторів краю – С. Сабадаш, А. Кушніренко, Й. Ельгісер, Г. Гіна, Л. Затуловський, В. Івасюк, Л. Дутківський, М. Мозговий, В. Городенський, П. Окрушко, О. Чмут, В. Михайлюк, М. Новицький, М. Мафтуляк, В. Фокшук, А. Плішка, Б. Бібіков, С. Куксанов, Я. Келерман, М. Романко, В. Рурак, М. Рожко [4, 187].

Багатолітня музична діяльність та творчість буковинських митців засвідчує плідний доробок в історії української музичної культури другої половини ХХ століття, а її напрямки та специфіка розкривають особливості виконавських та наукових зацікавлень.

Наукова новизна полягає у поданні авторського розуміння основні напрямки та специфіку професійної музичної культури Буковини другої половини ХХ століття та їх вплив на розвиток професійно-виконавських і культурно-просвітницьких національних традицій. Вперше розкривається важливість використання творчої спадщини митців як окремого напрямку специфіки музичного мистецтва в певних регіонах Західної України, що водночас буде сприяти професійному розвитку краю.

Висновки. Характеризуючи професійну музичну культуру Буковини у другій половині ХХ століття, слід визнати її спрямованість та вплив на західноукраїнських землях, де активізована творча діяльність буковинських митців. Спираючись на досвід професійних буковинських диригентів, композиторів, педагогів, музично-просвітницьких діячів, музично-концертне життя краю продовжує та відроджує традиції С. Воробкевича та його послідовників, аматорське виконавство спрямоване до підвищення професійного рівня.

Подальше вивчення процесів розвитку професійної музичної культури Буковини дає перспективну можливість глибше дослідити її принципи порівняно із західноєвропейськими аналогами та презентувати її в українському мистецькому просторі.

Література

1. Гарас М. Ілюстрована історія товариства Українська Школа. Чернівці, 1937. 7 с.
2. Демочко К. Музична Буковина. Київ: Музична Україна, 1990. С. 18, 44.
3. Дмитрів Є. Історія просвітнього товариства Руська Бесіда. Чернівці, 1909. 9 с.
4. Квітковський Д., Бринзан Т., Жуковський А. Буковина – її минуле і сучасне. Париж-Філадельфія-Детройт: Зелена Буковина, 1956. 292 с.
5. Павлюк О. Буковина. Визначні постаті 1774–1918 (біографічний довідник). Чернівці: Золоті литаври, 2000. 136 с.
6. Смаль-Стоцький Ст. Буковинська Русь. Чернівці, 1897. 238 с.
7. Ющенко В. Володимир Івасюк. Життя – як пісня. Спогади та есе. Літературно-публіцистичне видання. Чернівці: Букрек, 2003. 216 с.

8. Ярошенко І. В. Мистецтвом вселені шляхи. Андрій Кушніренко – диригент, композитор, педагог. Чернівці: Прут, 2004. 220 с.

References

1. Garas, M. (1937). Illustrated History of the Society Ukrainian School. Chernivtsi [in Ukrainian].
2. Demochko, K. (1990). Musical Bukovina. Kyiv: Musical Ukraine. P. 18, 44 [in Ukrainian].
3. Dmitriy, E. (1909). History of the Enlightenment Society Ruska Besida. Chernivtsi [in Ukrainian].
4. Kvitkovsky, D., Brinzan, T., Zhukovsky, A. (1956). Bukovina – its past and modern. Paris-Philadelphia-Detroit: Green Bukovina [in Ukrainian].
5. Pavlyuk, O. (2000). Bukovina. Famous figures from 1774–1918 (biographical directory). Chernivtsi: Gold Lithavers [in Ukrainian].
6. Smal-Stotsky, St. (1897). Bukovina Rus. Chernivtsi [in Ukrainian].
7. Yushchenko, V. (2003). Volodymyr Ivasyuk. Life is like a song. Memories and essays. Literary – journalistic edition. Chernivtsi: Bukrek [in Ukrainian].
8. Yaroshenko, I.V. (2004). The art of the universe of ways. Andriy Kushnirenko – conductor, composer, teacher. Chernivtsi: Prut [in Ukrainian].

УДК 78:7.079

*Злотник Олександр Йосипович,
народний артист України, професор,
ректор Київського інституту музики
імені Р. М. Глієра
zlotnyk@gmail.com
ORCID :0000-0001-7499-9281*

ПЕРЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ

Мета дослідження – розкрити значення та особливості категорії «перцептуальний простір» у музичному мистецтві. *Методологія дослідження* побудована на міждисциплінарному інтегруванні методів сучасної філософії, культурології та мистецтвознавства. *Науковою новизною* статті є обґрунтування нерозривного взаємозв'язку простору та людини, що дозволяє вважати цю категорію однією з фундаментальних форм усвідомлення світу і мислення про світ в музичному мистецтві. Для повноцінного дослідження перцептуального простору в музиці виявляються засоби, що сприяють створенню зв'язків елементів як всередині композиції, так й між об'єктами мистецтва і дійсності. **Висновки.** Продовження і поглиблення вивчення просторових засобів та принципів формоутворення в музиці створює передумови для більш глибокого розуміння природи простору в мистецтві. Цьому процесу також сприяє й виявлення загальних психологічних, фізичних, композиційних закономірностей, що концентрують просторову перцепцію в музиці. До таких віднесемо наступні: значення несвідомого при створенні умов, відповідних активізації сенсорних каналів, що відповідають за візуальне сприйняття; дію

ЗМІСТ

ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ КУЛЬТУРИ

<i>Білякович Л. М.</i>	Циклічна динаміка моди: теоретико-методологічні засади і перспективи прогнозування на зламі ХХ – ХХІ ст. 3
<i>Коваленко Є. Я.</i>	Передумови виникнення культури індустріального менеджменту . 11
<i>Руденко С. Б.</i>	Спокутування «музейних гріхів» Т.Шоли як напрям інженерної музеології 24
<i>Стрельчук В. О., Іващенко І. В.</i>	Святкова народна культура Франції: історична ретроспектива становлення та розвитку 33
<i>Хлистул О. С.</i>	Сутнісні особливості акторського перевтілення 43
<i>Холодинська С. М.</i>	Динаміка розвитку осмислення проблеми синтезу мистецтв: «поезомалярство» як об'єкт дослідження 51
<i>Куцак С. А.</i>	Становлення моделі масового свята в тоталітарному суспільстві .. 60
<i>Воронік Д. С.</i>	Конструювання образу героя в українському кіно періоду незалежності 71

ПРОБЛЕМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО, ПЛАСТИЧНОГО ТА УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

<i>Варивончик А. В.</i>	Становлення «Укрхудожпрому» в контексті розвитку традиційних народних мистецтв 79
<i>Косів В. М.</i>	Український радянський плакат 1945–1989 рр.: стилістичні зміни національної ідентифікації 89
<i>Косів Р. Р.</i>	Іконографія пророчого ярусу іконостасів риботицьких майстрів (1680–1760-і рр.) 96
<i>Лосик Г. І.</i>	Художні та композиційні особливості вишивки Опілля та бойківського Підгір'я кінця ХІХ – ХХ століття 103
<i>Моженко М. В., Прядко О. М.</i>	Віртуальна реальність: від технології до мистецтва 112
<i>Мячкова Т. О.</i>	Іван Дряпаченко: особистість художника та філософсько-релігійні аспекти творчості 122
<i>Паранько Н. П., Ніколаєва Т. В.</i>	Художньо-образні особливості українських свит у творчій спадщині Домініка Де ля Фліза (середина ХІХ ст.) 134

ТЕАТР, КІНО ТА ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

<i>Павлюк Т. С.</i>	Проблематика національної ідентичності в процесі стандартизації англійського стилю бального танцю 141
<i>Підлипська А. М.</i>	Український народно-сценічний танець «Гопак»: науково-теоретичний та художньо-критичний аспекти 151
<i>Шумакова С. М.</i>	Сценічне мистецтво: логіка актуального осмислення 158
<i>Білаш О. С.</i>	Роль сценічної діяльності Елеонори Стебляк у розвитку вітчизняного балетного мистецтва

	другої половини ХХ – початку ХХІ століть	167
<i>Вишотравка Л. І.</i>	Роль творчості Олега Сталінського у формуванні вітчизняної школи чоловічого балетного виконавства першої половини ХХ ст.	175
<i>Домбругова Н. М.</i>	Семіотика саунд-дизайну в кіно	182
<i>Перова Г. О.</i>	Наукове осмислення українського народного танцю: від витоків до сьогодення	190
<i>Пономаренко І. В.</i>	Сучасні тенденції режисури оперних вистав	199
<i>Шумілова В. В.</i>	Творчість Павла Вірського в сучасному науковому дискурсі	208
<i>Левенко О. Ю.</i>	Вистава «В саду світла» театру-студії «Міст» за творами Г. Сковороди: смислові концепти та музично-драматичне рішення	214
<i>Новосад Х. Н.</i>	Проблеми творчої та організаційно-практичної діяльності композитора драматичного театру в осмисленні Олександра Радченка	222

МУЗИКОЗНАВСТВО

<i>Батанов В. Ю.</i>	Поняття «сукупності» і «спектральності» у творчій діяльності С. Кусевицького	231
<i>Хіль О. М.</i>	Внесок українських авторів в розвиток дитячо-юнацької музики в ХХ столітті (на прикладі аналізу фортепіанного концерту В. Косенка)	241
<i>Шевченко Л. М.</i>	Концерти Л. Бетховена як репертуарний стрижень програм піаністів Одеси	249
<i>Ярошенко І. В.</i>	Напрямки та специфіка професійної музичної культури Буковини другої половини ХХ століття	260
<i>Злотник О. Й.</i>	Перцептуальний простір функціонування музичного твору	267
<i>Борисенко Т. В.</i>	Стилістичний аналіз фортепіанних мініатюр Миколи Сільванського	274
<i>Гарькава І. О.</i>	Християнська тематика у творчості Юрія Іщенка	284
<i>Бакумець А. Ю.</i>	Концепція циклічності у хорових творах з назвою «Пори року» (на матеріалі музики українських композиторів другої половини ХХ століття)	292
<i>Гриненко С. М.</i>	Гітарний оркестр: історія формування та сучасний стан	302
<i>Овсянніков В. Г.</i>	Відеокліпи українських поп-рок-виконавців: від гламуру до соціальної проблематики	310
<i>Романець Д. О.</i>	Особливості музичної драматургії дитячої опери Ігоря Щербакова «Пастка для Відьми»	319
<i>Шевчук Б. М.</i>	Музичний портрет: огляд розвитку жанру у фортепіанному мистецтві та проблеми типології	329
<i>Дружинець М. І.</i>	Масова культура як підґрунтя естрадного музичного мистецтва: становлення, розвиток та соціокультурне значення.....	337

СОДЕРЖАНИЕ

ВОПРОСЫ КУЛЬТУРОЛОГИИ, ИСТОРИИ И ТЕОРИИ КУЛЬТУРЫ

<i>Биялкович Л. Н.</i>	Циклическая динамика моды: теоретико-методологические основания и перспективы прогнозирования на рубеже XX – XXI вв.	3
<i>Коваленко Е. Я.</i>	Предпосылки возникновения культуры индустриального менеджмента	11
<i>Руденко С. Б.</i>	Искушение «музейных грехов» Т. Шолы как направление инженерной музеологии	24
<i>Стрельчук В. А., Иващенко И. В.</i>	Праздничная народная культура Франции: историческая ретроспектива становления и развития	33
<i>Хлистул Е. С.</i>	Сущностные особенности актерского перевоплощения	43
<i>Холодинская С. Н.</i>	Динамика развития осмысления проблемы синтеза искусств: «поэзоживопись» как объект исследования	51
<i>Куцак С. А.</i>	Становление модели массового праздника в тоталитарном обществе	60
<i>Вороник Д. С.</i>	Попытки конструирования образа героя в украинском кино периода независимости	71

ПРОБЛЕМЫ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО, ПЛАСТИЧЕСКОГО И ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА

<i>Варивончик А. В.</i>	Становление «Укрхудожпрома» в контексте развития традиционного народного искусства	79
<i>Косив В. М.</i>	Украинский советский плакат 1945–1989 гг.: стилистические изменения национальной идентификации	89
<i>Косив Р. Р.</i>	Иконография пророческого яруса иконостасов рыботицких мастеров (1680–1760-е гг.)	96
<i>Лосик Г. И.</i>	Художественные и композиционные особенности вышивки Ополья и бойковского Подгорья конца XIX – XX века	103
<i>Моженко Н. В., Прядко А. М.</i>	Виртуальная реальность: от технологии к искусству	112
<i>Мячкова Т. А.</i>	Иван Дряпаченко: личность художника и философско-религиозные аспекты творчества	122
<i>Паранько Н. П., Николаева Т. В.</i>	Художественно-образные особенности украинских свит в творческом наследии Доминика Де ля Флиза (середина XIX ст.) .	134

ТЕАТР, КИНО И ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЕ ИСКУССТВО

<i>Павлюк Т. С.</i>	Проблематика национальной идентичности в процессе стандартизации английского стиля бального танца	141
<i>Пидлыпская А. Н.</i>	Украинский народно-сценический танец «Гопак»: научно-теоретический и художественно-критический аспекты	151
<i>Шумакова С. Н.</i>	Сценическое искусство: логика актуального осмысления	158

<i>Белаш О. С.</i>	Роль сценической деятельности Элеоноры Стебляк в развитии отечественного балетного искусства второй половины XX – начала XXI веков	167
<i>Вышотравка Л. И.</i>	Роль творчества Олега Сталинского в формировании отечественной школы мужского балетного исполнительства второй половины XX века	175
<i>Домбругова Н. М.</i>	Семиотика саунд-дизайна в кино	182
<i>Перова А. А.</i>	Научное осмысление украинского народного танца: от истоков до современности	190
<i>Пономаренко И. В.</i>	Современные тенденции режиссуры оперных спектаклів	199
<i>Шумилова В. В.</i>	Творчество Павла Вирского в современном научном дискурсе	208
<i>Левенко Е. Ю.</i>	Спектакль «В саду света» театра-студии «Мист» по произведениям Г. Сковороды: смысловые концепты и музыкально-драматическое решение	214
<i>Новосад Х. Н.</i>	Проблемы творческой и организационно-практической деятельности композитора драматическом театре в осмыслении Александра Радченко	222
МУЗЫКОВЕДЕНИЕ		
<i>Батанов В. Ю.</i>	Понятие «совокупности» и «спектральности» в творческой деятельности С. Кусевицкого	231
<i>Хиль Е. М.</i>	Вклад украинских авторов в развитие детско-юношеской музыки в XX веке (на примере анализа фортепианного концерта В. Косенко)	241
<i>Шевченко Л. М.</i>	Концерты Л. Бетховена как репертуарный стержень программ пианистов Одессы	249
<i>Ярошенко И. В.</i>	Направления и специфика профессиональной музыкальной культуры Буковини второй половины XX века	260
<i>Злотник А. И.</i>	Перцептуальное пространство функционирования музыкального произведения	267
<i>Борисенко Т. В.</i>	Стилистический анализ фортепианных миниатюр Николая Сильванского	274
<i>Гарькавая И. А.</i>	Христианская тематика в творчестве Юрия Ищенко	284
<i>Бакумец А. Ю.</i>	Концепция цикличности в хоровых произведениях под названием «Времена года» (на материале музыки украинских композиторов второй половины XX века)	292
<i>Гриненко С. Н.</i>	Гитарный оркестр: история формирования и современное состояние	302
<i>Овсянников В. Г.</i>	Видеоклипы украинских поп-рок-исполнителей: от гламура к социальной проблематике	310
<i>Романец Д. А.</i>	Особенности музыкальной драматургии детской оперы Игоря Щербакова «Ловушка для Ведьмы»	319
<i>Шевчук Б. Н.</i>	Музыкальный портрет: обзор развития жанра в фортепианном искусстве и проблемы типологии	329
<i>Дружинец М. И.</i>	Массовая культура как основа эстрадного музыкального искусства: становление, развитие и социокультурное значение...	337

CONTENTS

QUESTION OF CULTURE, HISTORY AND THEORY OF CULTURE

<i>Biliakovych L.</i>	Cyclic dynamics of fashion: theoretical and methodological basis and prospects of the forecasting of the end of XX – beginning of XXI centuries 3
<i>Kovalenko E.</i>	The prerequisites for the emergence of culture industrial management . 11
<i>Rudenko S.</i>	Redemption of «museum sins» T.Šola of engineering museology 24
<i>Strelchuk V., Ivashchenko I.</i>	Festive folk culture of France: historical retrospective of formation and development 33
<i>Khlystun O.</i>	Essential features of actor's transformation 43
<i>Kholodynskaya S.</i>	Dynamics of development of arts synthesis vision: «poezomalyarstvo» (artistic poetry) as a research subject 51
<i>Kutsak S.</i>	Formation of a model of a mass holiday in a totalitarian society 60
<i>Voronik D.</i>	Attempts to construct an image of the hero in the ukrainian cinema of the independence period 71

PROBLEMS OF THE VISIBLE, PLASTIC AND APPLIED ARTS

<i>Varyvonchyk A.</i>	"Ukrhudozhprom" development in the context of the development of traditional people's arts 79
<i>Kosiv V.</i>	Soviet Ukrainian Poster from 1945–1989: Stylistic Changes of National Identification 89
<i>Kosiv R.</i>	Prophetic Tier Iconography of the Rybotychi Masters Iconostases (1680–1760) 96
<i>Losyk H.</i>	The artistic and compositional features of Opillia and boykiv Pidhirya embroidery of the end of the late XIX - XX centuries 103
<i>Mozhenko M., Pryadko A.</i>	Virtual reality – from technology to the art 112
<i>Miachkova T.</i>	Ivan Driapachenko: the artist's personality and philosophical and religious aspects of creativity 122
<i>Paranko N.,</i>	Imaginary features of the Ukrainian peasant's russet coat in the creative heritage of Dominique De la Flise (mid of the XIX century) 134

THEATER, CINEMA AND CHOREOGRAPHIC ART

<i>Pavlyuk T.</i>	The problems of national identity in the process of standardization of the English style of ballroom dance 141
<i>Pidlypska A.</i>	Ukrainian folk-stage dance "Hopak": scientific-theoretical and artistic-critical aspects 151
<i>Shumakova S.</i>	Stage art: the logic of actual comprehension 158

<i>Bilash O.</i>	The role of Eleonor Steblyak theatrics in the development of domestic ballet in the second half of 20 th beginning of the 21 st century	167
<i>Vyshotravka L.</i>	The role of Oleg Stalinsky's creativity in the formation of the national school of male ballet performances of the first half of the twentieth century	175
<i>Dombrugova N.</i>	Semiotics of motion picture sound design	182
<i>Perova H.</i>	Scientific studies of ukrainian folk dance: from origins to present	190
<i>Ponomarenko I.</i>	Current trends in directing opera performances	199
<i>Shumilova V.</i>	Pavlo Virskyi's creativity in the modern scientific discourse	208
<i>Levenko O.</i>	Performance «In the garden of light» by works of G. Skovoroda in kiev theater «mist»: semantic concepts, musical and dramatic decision	214
<i>Novosad Kh.</i>	The problems of organizational and practical activities of the composer of drama theatre in the comprehension of Oleksandr Radchenko	222

MUSICOLOGY

<i>Batanov V.</i>	Notion "collections" and "spectral type" in creative activity S.Kusevickij	231
<i>Khil O.</i>	The contribution of Ukrainian composers to the development of youth music in the twentieth century (on the example of the analysis of the piano concert of V.Kosenko)	241
<i>Shevchenko L.</i>	Concertoes of L. Beethoven as repertory peg of the programs in pianists of Odessa	249
<i>Yaroshenko I.</i>	Directions and specificity of professional music culture of the book of the second half of the 20th century	260
<i>Zlotnik O.</i>	Perceptual Space of Action of a Musical Composition	267
<i>Borysenko T.</i>	Stylistic analysis of piano miniatures Nikolay Silvansky	274
<i>Garkava I.</i>	Christian themes in the works of Yuri Ischenko	284
<i>Bakumetz' A.</i>	The concept of cyclicity in choral works with the title «Seasons» (based on themusic of Ukrainian composers of the second half of the twentieth century)	292
<i>Grynenko S.</i>	Guitar orchestra: history of formation and modern state	302
<i>Ovsiannikov V.</i>	Video clips of Ukrainian pop-rock performers: from glamor to social issues	310
<i>Romanets D.</i>	The features of musical dramaturgy of children's opera by Igor Shcherbakov "The witch Trap"	319
<i>Shevchuk B.</i>	Musical portrait: a review of the genre development in piano art and problems of typology	329
<i>Druzhinets M.</i>	Mass culture as the ground of the extraordinary music art: development, social and cultural value.....	337

Наукове видання

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ЗАПИСКИ

NOTES ON ART CRITICISM

Випуск 34

Редактор *Г. С. Файзулліна*

**Редагування англomовних
анотацій і транслітерації *А. В. Петренко***

**Комп'ютерна верстка *О. В. Тишкевича*
*А. С. Терещенко***

Адреса редакції:

01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 11, кім. 204; тел.: (044) 280-21-93,
e-mail: nauka@dakkkim.edu.ua

Підписано до друку 27.11.2018. формат 60x84 ¹/₁₆.
Папір др. апарат. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 20,28
Облік.-вид. арк 26,74. Наклад 300 прим.

Надруковано:

Товариство з обмеженою відповідальністю

"ІДЕЯ ПРИНТ"

01004, м. Київ, вул. Пушкінська, 41

тел. (044) 393 43 94

e-mail: info@ideaprint.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 5301 від 02.03.2017 р.